

د يوناما وروستى شميرى - په نيمايي کال کې د جگړې له امله ملکيانو ته تر ټولو زيات زيان اوښتى

کابل، د ۲۰۱۸ کال د جولای ۱۵ مه - وروستى شميرى چې نن په افغانستان کې د ملگرو ملتونو د مرستندويه پلاوي (يوناما) له خوا اعلان شوي، ښيي چې د جگړې د ښکېلو اړخونو له خوا ملکيانو ته د تر ټولو زيات زيان اوښتل ادامه لري. د دغه رپوټ موندنې، چې د ۲۰۱۸ د جنوري له لومړي نېټې څخه د جون تر ۳۰ نېټې پورې موده رانغاړي، ښيي چې د لومړيو شپږو مياشتو په اوږدو کې ډير - ۱۶۹۲ تنه مړه - مکليان وژل شوي، چې دغه شميره د تيرو لسو کلونو په پرتله له کومه چې د ملکيانو مرگ ژوبله ټينبري، ډيره ده.

د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو مرستندويه پلاوي (يوناما) د جگړې پر ښکېلو خواوو يو ځل بيا غږ کوي، چې د ملکي وگړو د ساتني لپاره هڅې زياتې کړي او سوله ييز حل ته د رسيدو لپاره کار کولو ته يې هڅوي.

د يوناما وروستي رپوټ ۵۱۲۲ ملکي تلفات (۱۶۹۲ مړينې او ۳۴۳۰ ټپيان) مستند کړي - دا د تير کال په پرتله درى سلنه عمومي کموالى دى - خو ملکي مړينه يوه سلنه زياته شوې، او له ۲۰۰۹ کال راهيسې چې يوناما د ملکي وگړو د مرگ ژوبلې سيستماتيک ثبتول پيل کړي، تر ټولو لوړه شميره ده. په داسې حال کې چې د ملکيانو ټپي کيدل پنځه سلنه راکم شوي.

سره له دې چې د اختر لومړى درې ورځې د جون له ۱۵-۱۷ د دولت او طالبانو له خوا بي مخينې يو طرفه اوربند وشو، د ملکيانو تلفات تر ټولو زيات پاتې شول. په ننگرهار ولايت کې د داعش/د اسلامي دولت خراسان ولايت ډلې له خوا ادعا شويو دوه ځانمرگو بريدونو په ترڅ کې د ملکي تلفاتو پرته، يوناما د اوربند په اوږدو کې نور ملکي تلفات نه دي ثبت کړي.

تدامچي يماموتو، د افغانستان لپاره د ملگرو ملتونو ځانگړي استازي، چې د يوناما مشر هم دى، وويل: "دغه لنډ اوربند وښودله چې، جگړه کيدای شي پای ته ورسېږي او افغان ملکيان نور اړ نه دي چې د جگړې بيه پرې کړي." نوموړي زياته کړه: "مور ښکېل اړخونه هڅو چې د سوله ييز حل لپاره له هر فرصت څخه گټه پورته کړي - د ملکيانو د خونديتوب په موخه د دوى لپاره دا تر ټولو غوره لار ده."

د دولت ضد عناصرو له خوا په بريدونو کې ځاى پر ځاى شوي چاوديدونکو توکو کارونه د ملکي تلفاتو مخکښ لامل پاتې شوي. د ځانمرگو او نورو ځاى پر ځاى شويو چاوديدونکو توکو گډ کارول نږدې د نيمايي ملکي تلفاتو لامل شوي. دوامداره تمايل چې د لومړي ځل لپاره د يوناما له خوا تير کال کې مستند شوي، ځاى پر ځاى شوي چاوديدونکو توکو زياتره تلفات د ځانمرگو او ډله ييزو بريدونو له امله اړول شوي او اوس بيا هم د لوړ ريكارډ ملکي تلفاتو لامل شوي. ځمکنى نښتي د ملکي تلفاتو دويم مخکښ لامل و، چې په تعقيب يې هدفې او عمدي وژني، هوايي عمليات، او له جگړې څخه پاته شوني چاوديدونکي توکي وو. هغه ولسي وگړي چې په کابل، ننگرهار، فارياب، هلمند او کندهار ولايتونو کې ژوند کوي، تر ټولو زيات جگړې ځپلي.

په داسې حال کې، چې يوناما د ځينې پيښو د ډولونو په پايله په ملکي تلفاتو کې کموالى مستند کړى، لکه د ځمکنيو نښتو له امله په ملکي تلفاتو کې ۱۸ سلنه کموالى، خو بل لور ته نوموړې ادارې د دولت ضد عناصرو له خوا د ځانمرگو او ډله ييزو بريدونو له امله د ملکي تلفاتو په شمير کې يو هيښوونکي زياتوالى مستند کړى، چې له نيمايي زيات يې د اسلامي دولت/خراسان ولايت ډلې ته منسوب شوي. يوناما د دولت پلوه ځواکونو له خوا په هوايي بريدونو کې هم د ملکيانو د تلفاتو چټک زياتوالى ثبت کړى دى.

وسله واله جگړې د ۲۰۱۸ کال په لومړيو شپږو مياشتو کې د ښځو ۵۴۴ تلفات (۱۵۷ مړينې او ۳۸۷ ټپيان) اړولي، چې نږدې نيمايي يې د ځمکنيو نښتو له امله دي. که څه هم د ۲۰۱۷ کال د ورته مودې په پرتله د ښځو عمومي تلفات ۱۵ سلنه راکم شوي، خو د هغوي تلفات لا اوس هم د جدي اندېښنې وړ دي.

يوناما د ماشومانو ۱۳۵۵ تلفات (۳۶۳ مړينې او ۹۹۲ ټپيان) ثبت کړي، چې د ۲۰۱۷ کال د ورته مودې په پرتله ۱۵ سلنه کموالى په ډاگه کوي. که څه هم يوناما له جگړې څخه د پاته شونو چاوديدونکو توکو له امله د ماشومانو په تلفاتو کې کموالى ثبت کړى، بيا هم له جگړې څخه د پاته شونو چاوديدونکو توکو له امله د ملکي تلفاتو ۸۹ سلنه ماشومان جوړوي.

د يوناما د بشري حقونو څانگې مشري، دانيل بل وويل: "په وسله واله جگړه کې د ماشومانو کړاونو په افغانستان کې گڼ شکلونه خپل کړي، افغان هلکان او نجوني وژل شوي، ټپيان شوي، له جنسي تيري سره مخ شوي، ناوړه گټه ورڅخه اخيستل شوي او د جگړې د ښکېلو خواوو له خوا گمارل شوي او گټه ورنه اخستل شوي. د جگړې اړوند تاوتریخوالي د ماشومانو د پوهنې، روغتيا،

د ګرځېدو ازادۍ حقونه او همدارنګه نور بنسټیز حقونه لکه د کورنۍ ژوند، له کور څخه باندې لویې کول او په ساده ډول د جګړې ناوره پایلو له ماشومانو څخه د خوند اخیستل له منځه وړي دي.

یوناما د دولت ضد عناصرو له خوا د دولت پلوه ځواکونو عملیاتو ته د غبرګون په څیر د معارف په نښه کولو د راڅرګندیدونکي جریان په اړه اندېښنه څرګندوي. دغې ادارې په ننگرهار ولایت کې د جون میاشتې په اوږدو کې، د داعش/د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې ته منسوب ۱۳ اړوند پېښې ثبت کړي.

یوناما په ټاکنو پورې تړلي تاوتریخوالي له امله ۳۴۱ ملکي تلفات (۱۱۷ مړینې او ۲۲۴ ټپیان) ثبت کړي. په ټاکنو پورې تړلي تاوتریخوالي د اپریل پر ۱۴ د رایه اچوونکو د ثبت له پیلیدو سره پیل شو، له کوم وروسته چې یوناما د تذکرو د ویش پر مرکزونو او رایه اچوونکو د ثبت پر مرکزونو، او دغه راز د ټاکنو پر اړوند کارمندانو د ځای پر ځای شوي چاودیدونکي توکو، ځانمرګو بریدونو او هدفې وژنو د کارونې له لارې، بریدونه مستند کړي.

یوناما اندېښمنه ده چې د دولت ضد عناصرو ته د ملکي تلفاتو منسوب شوي شمیرې په ورته لور کچه پاتې دي، د هغو بریدونو په پایله کې د زیاتو شویو ملکي تلفاتو په ګډون، چې ملکي وګړي په نښه کوي. دولت ضد عناصرو ۳۴۱۳ ملکي تلفات (۱۱۲۷ مړینې او ۲۲۸۶ ټپیان) اړولي. یوناما د ټولو ملکي تلفاتو ۶۷ سلنه دولت ضد عناصرو ته منسوب کړي، چې ۴۲ یې طالبانو، ۱۸ داعش/د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې، او اوه سلنه نا مشخصو او نورو دولت ضد عناصرو اړولي.

د دولت ضد عناصرو له خوا ځانمرګو او ډله ییزو بریدونو ۱۴۱۳ ملکي تلفات (۴۲۷ مړینې او ۹۸۶ ټپیان) اړولي. دا د ځانمرګو او ډله ییزو بریدونو له امله په ملکي تلفاتو کې ۲۲ سلنه زیاتوالي څرګندوي. یوناما د ځانمرګو او ډله ییزو بریدونو د ملکي تلفاتو ۵۲ سلنه داعش/د اسلامي دولت خراسان ولایت ډلې، ۴۰ سلنه طالبانو او پاتې نور نا مشخص شویو دولت ضد عناصرو ته منسوب کړي.

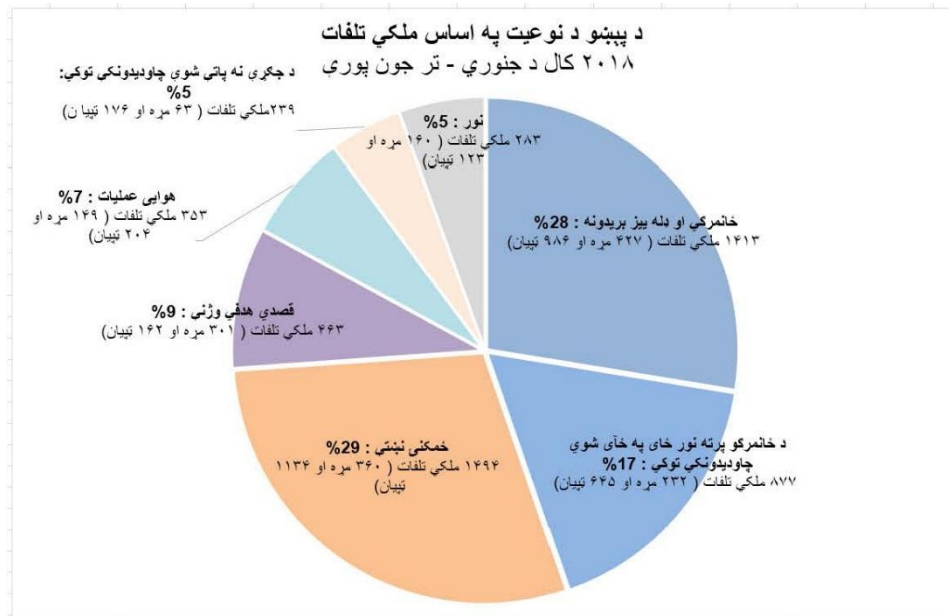
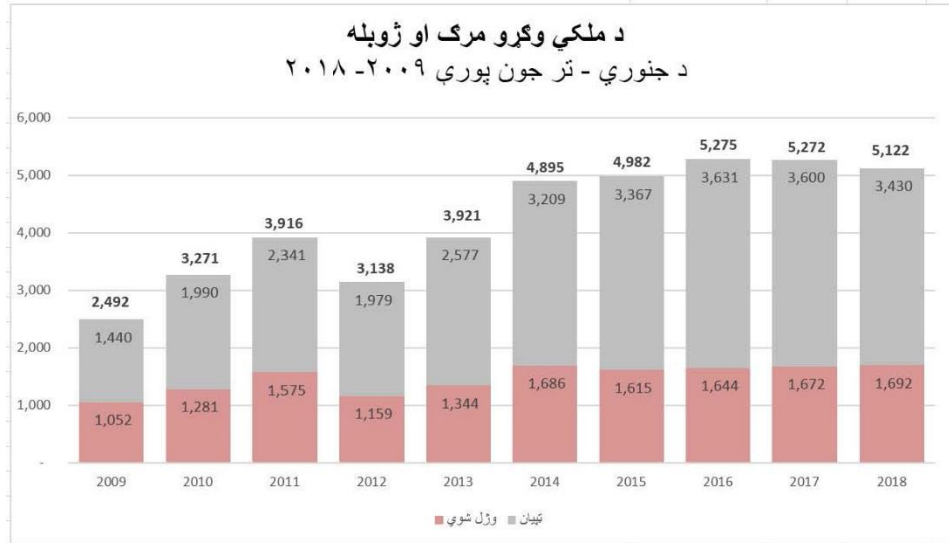
د دولت ضد عناصرو له خوا د ځای پر ځای شویو چاودیدونکو فشاري توکو روانې بی توپیره او ناقانونه کارونې ۳۱۴ ملکي تلفات (۱۱۴ مړینې او ۲۰۰ ټپیان) اړولي، چې زیاتره یې طالبانو ته منسوب شوي. یوناما ملاحظه کړي، چې دا د تیر کال د ورته مودې په پرتله ۴۳ سلنه کموالی څرګندوي. یوناما دغه راز د دولت ضد عناصرو له خوا (په تیره بیا د طالبانو) د ځمکنیو نښتو پرمهال په رامنځ ته شویو تلفاتو کې ۲۳ سلنه کموالی ثبت کړی. یوناما په تیرو څو کلونو کې د ځای پر ځای شویو چاودیدونکو فشاري توکو او د ځمکنیو نښتو له امله د ملکي تلفاتو په اړه د جګړې له بنسټیو خواوو سره د مدافعي په زیاتو هڅو کې ښکېل ده.

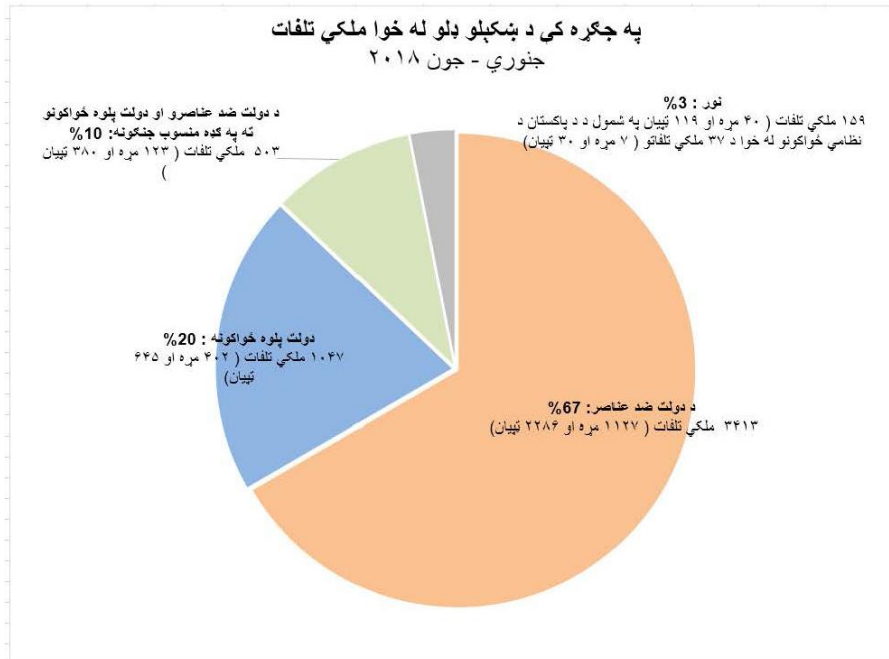
یوناما دولت پلوه ځواکونو ته ۱۰۴۷ ملکي تلفات منسوب کړي، چې په اټکلي ډول د ۲۰۱۷ کال د ورته مودې سره ورته دي. دولت پلوه ځواکونو د ۲۰۱۸ په لومړۍ نیمایي کې د ټولو ملکي تلفاتو د ۲۰ سلنې لامل شوي (۱۷ سلنه د افغان ملي امنیتي ځواکونو، دوه سلنه د نړیوالو نظامي ځواکونو او یوه سلنه د دولت پلوه وسله والو ډلو له خوا اوبنتي).

نوموړې ادارې دولت پلوه ځواکونو (په ځانګړي ډول افغان ملي امنیتي ځواکونو) ته د ځمکنیو نښتو له امله په رامنځ ته شویو ملکي تلفاتو کې ۲۱ سلنه کموالی مستند کړی، که څه هم دغه کموالی د هوايي بریدونو له امله په ملکي تلفاتو کې د پام وړ زیاتوالی له امله بیرته سر په سر (جبران) شوی.

د ۲۰۱۸ کال په لومړیو شپږو میاشتو کې په هوايي بریدونو کې د پام وړ زیاتوالي په اړه د یو شمیر راپورونو په ترلاسه کولو سره، یوناما د هوايي بریدونو له امله ۳۵۳ ملکي تلفات (۱۴۹ مړینې او ۲۰۴ ټپیان) مستند کړي، کوم چې د ۲۰۱۷ کال د ورته مودې په پرتله ۵۲ سلنه زیاتوالي په ډاګه کوي. نوموړې ادارې د هوايي بریدونو له امله د ټولو رامنځ ته شویو ملکي تلفاتو ۵۲ سلنه افغان هوايي ځواک، ۴۵ نړیوالو نظامي ځواکونو او پاتې درې سلنه نا مشخص شویو دولت پلوه ځواکونو ته منسوب کړي.

د ملکي تلفاتو د مخنیوي لپاره د افغان دولت له خوا اقدامات دوام لري، چې د دوي د عملیاتو په پایله کې په ملکي مرګ ژوبله کې د کموالی لامل شوی، په تیره بیا د ځمکنیو نښتو له امله، چې په همدې برخه کې یوناما په دې وروستیو کلونو کې په منظم ډول د جګړې له بنسټیو خواوو سره د ملکي وګړو د خوندي ساتنې مدافع او ملاتړ هڅې متمرکزې ساتلي.

د لا زیاتو مفصلو معلومات لپاره، په وسله واله شخړه کې د ملکي وګړو د ساتنې په اړه د یوناما راپورونه وګورئ (پر دغې انټرنیټ پاڼه د لاس رسې وړ دي): <http://unama.unmissions.org/protection-of-civilians-reports>

یوناما د افغانستان له خلکو او حکومت څخه سولې او ثبات ته د رسېدو لپاره ملاتړ کوي. د سیاسي ماموریت په توګه له خپل ماموریت سره سم، یوناما د شخړې مخنیوی او حل، د ونډې اخیستنې د زیاتېدو او ټولنیز یوالي او همدارنګه د سیمه ییزو همکاريو د پیاوړتیا ملاتړ کوي. دا ماموریت د اغیزمنې حکومتدارۍ ملاتړ کوي، ملي مالکیت او حساب ورکوونکو بنسټونو ته چې بشري حقونو ته د درناوي پر بنسټ جوړ شوي، ملاتړ کوي. یوناما د استقلالیت، بې پرې والي او یوالي د اصل په پام کې نیولو سره د دیپلوماتیکو اقداماتو په ګډون د شخړو د زیاتېدو او پراخېدو او مخنیوي په موخه د ټیټه نیت چارې او نورو کلیدي خدمتونه برابروي. دا ماموریت د افغانانو پرمختګ او بشري لومړیتوبونو لپاره نړیوالې مرستې همغږي کوي.